

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΠΡΟΣ
ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

9/10/2013

Κυρίες, Κύριοι,

Στα πλαίσια της επαφής της Επιτροπής με ομάδα φοιτητών (σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία του άρθρου 7 § 2 του ν. 3374/2005), και επιθυμώντας να συμβάλω στην προώθηση της διαδικασίας, θα προσπαθήσω να εκθέσω εν συντομία τις απόψεις μίας μερίδας των προπτυχιακών φοιτητών όσον αφορά το παρόν στάδιο των εργασιών σας.

Η ήδη δημοσιοποιημένη Έκθεση Εσωτερικής Αποτίμησης εντοπίζει μέσα από την, κατά το δυνατόν, πλήρη επεξεργασία της πληθώρας των δεδομένων, σημαντικά προβλήματα, αλλά και βασικές αρετές του Νομικού Τμήματος. Εν τούτοις, παραβλέπονται και δεν ποσοτικοποιούνται γεγονότα και πρακτικές σε σχέση με τους όρους φοίτησης και επαγγελματικής αποκατάστασης, αλλά και τις ίδιες τις προϋποθέσεις της διαδικασίας αξιολόγησης, που κρίνονται σημαντικά από το φοιτητικό σώμα.

1. Όροι φοίτησης και επαγγελματικής αποκατάστασης

1.1. Γνωστικό αντικείμενο

Σε τούτη την περίοδο της κρίσης και της ανασφάλειας, η μελέτη των νόμων και η παρατήρηση της εφαρμογής τους αποκαλύπτουν συχνά μία ιδιαίτερος μεγάλη απόσταση μεταξύ του πράγματι ισχύοντος νομικού πλαισίου και της εξυπηρέτησης της ιδέας της δικαιοσύνης στην οποία κατατείνουν σε τελική ανάλυση οι νομικές σπουδές.¹ Είναι αίτημα των φοιτητών μία περισσότερο κριτική και λιγότερο ταξιθετική ανάλυση του δικαίου, τόσο

¹ Έκθεση Εσωτερικής Αποτίμησης 2004-2009, ΕΚΠΑ-ΝΟΠΕ-Τμήμα Νομικής, Μάιος 2011, σελ. 18.

στο επίπεδο των προφορικών παραδόσεων όσο και σε εκείνο των εγχειριδιακών αποτυπώσεων.

1.2. Ρυθμοί σπουδών

Ο τρόπος με τον οποίον υλοποιείται ο σκοπός της ανώτατης εκπαίδευσης, δηλαδή η ακαδημαϊκή ελευθερία στην έρευνα και την διδασκαλία, καθώς και η ελεύθερη έκφραση και διακίνηση των ιδεών,² δεν συμβαδίζει ούτε με την θεσμοθέτηση υποχρεωτικών παρακολούθησεων των παραδόσεων, ούτε με την υιοθέτηση αιφνιδιαστικών εξετάσεων κατά την διάρκεια του εξαμήνου.

Επί πλέον, οι φοιτητές έρχονται αντιμέτωποι με ογκώδη συγγράμματα, που είναι σίγουρα η απόληξη εμπειριστατωμένων ερευνών, αλλά ελάχιστα πληρούν τα κριτήρια ενός εκπαιδευτικού εγχειριδίου. Ακόμη, οι φοιτητές πιέζονται να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους σε σύντομο –για τα δεδομένα του Τμήματος– χρονικό διάστημα υπό την απειλή της διαγραφής, όταν το μόνο επιχείρημα εναντίον των φοιτητών που υπερβαίνουν το χρονικό όριο της φοίτησης (και δεδομένης της περικοπής για εκείνους των φοιτητικών παροχών), δηλαδή η επιμήκυνση του απαιτούμενου χρόνου για την διόρθωση των γραπτών,³ δεν έχει ποσοτικοποιηθεί, ώστε να διαμορφωθεί σαφής εικόνα περί του πρακτέου.

Οι ανθρώπινοι ρυθμοί σπουδών αντικαθίστανται από μία δυσανάλογα εντατική προπτυχιακή διαδικασία, ενώ οι φοιτητές θεωρούν ότι παλινδρομούν σε μεθόδους και τακτικές της μέσης εκπαίδευσης, αντιμετωπιζόμενοι ως «άτακτα παιδιά» από την ίδια Πολιτεία που ταυτοχρόνως τους απονέμει το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι και τους φορολογεί.

1.3. Αυθαιρεσία διδακτικού προσωπικού

Είναι αρκετές οι αναφορές προσβλητικής και εν γένει απρεπούς συμπεριφοράς ορισμένων μελών του διδακτικού προσωπικού προς φοιτητές, οι οποίες όμως, ελλείψει κάποιου επίσημου ρυθμιστικού οργάνου, κυκλοφορούν και αναπαράγονται κυρίως στο εσωτερικό του φοιτητικού σώματος. Ως πρόσφατα παραδείγματα αναφέρονται η απαγόρευση –κατά την διεξαγωγή των τελικών εξετάσεων– της χρήσης σχολιασμένων κωδίκων, που η ίδια η Σχολή είχε χορηγήσει στους φοιτητές, αλλά και η μεταχείριση των εξετάσεων ως μέσου τιμωρίας των διδασκομένων.

2 Ας σημειωθεί ότι το προκείμενο ζήτημα τίγεται ήδη στην Έκθεση Εσωτερικής Αποτίμησης (ό.π., σελ. 96-97), ενώ η Γενική Συνέλευση του Τμήματος τονίζει ότι «το μέγεθος των συγγραμμάτων δεν είναι σκόπιμο να υπερβαίνει τις 135.000 λέξεις για ένα εξαμηναίο μάθημα» (συνεδρία της 19ης Δεκεμβρίου 2012).

3 Έκθεση Εσωτερικής Αποτίμησης, ό.π., σελ. 101-102.

1.4. Δωρεάν παροχές

Εκτός της παροχής των συγγραμμάτων, οι δωρεάν υπηρεσίες σίτισης και στέγασης, όπως και η μείωση του κόστους των συγκοινωνιών για τον κάθε φοιτητή, αντιμετωπίζονται εκ μέρους των φοιτητών ως παροχές αναγκαίες ή και αυτονόητες, ενώ κρίνεται ότι η άνευ προϋποθέσεων καθολική ισχύς τους συντελεί στην σύσφιγξη των δεσμών αλληλεγγύης μεταξύ των φοιτητών.

1.5. Σύνδεση Τμήματος και οικονομίας

Παρ' ότι η σύνδεση του Τμήματος με την αγορά εργασίας αποτελεί ένα πάγιο αίτημα, η πρόσφατη μετατροπή του Τμήματος σε Σχολή,⁴ σε συνδυασμό με την πρόβλεψη του άρθρου 7 § 1 του ν. 4009/2011,⁵ προκάλεσε εύλογους φόβους ότι επέκειτο μετατροπή των μέχρι πρότινος Τομέων του Τμήματος σε Τμήματα της νεοσύστατης Σχολής. Εφ' όσον οι φόβοι αυτοί επιβεβαιωθούν, το ενιαίο πτυχίο της Νομικής θα διασπαστεί σε δημοσιολογικούς, ποινικολογικούς, κ.ό.κ., τίτλους σπουδών. Μία τέτοια εξέλιξη, εκτός της αναμφίβολης εκπαιδευτικής της απαξίας, καταργεί την επαγγελματική κατοχύρωση και δυσχεραίνει άμεσα την απορρόφηση των πτυχιούχων από την αγορά, οδηγώντας σε ελαστικές εργασιακές σχέσεις και εξαιρετικά χαμηλούς μισθούς.

2. Διαδικασία αξιολόγησης

Πέρα από τις ελλείψεις σε επίπεδο χρήσης δεικτών και κριτηρίων, πολλοί φοιτητές αισθάνονται προδομένοι από την στάση του Υπουργείου Παιδείας. Θεωρούν ότι η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση υλοποιείται χωρίς οι ίδιοι να ερωτηθούν ή τα αιτήματά τους να ληφθούν υπ' όψιν. Μία τέτοια κρίση νομιμοποίησης του Υπουργείου στα μάτια των φοιτητών συνοδεύεται από την καχυποψία όσον αφορά την αμεροληψία και την αντικειμενικότητα της Επιτροπής Εξωτερικής Αξιολόγησης.

Επισημαίνεται ότι η Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση – που ελέγχει κατά κύριο λόγο την διαδικασία συγκρότησης του Μητρώου Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων, από όπου αντλούνται τα μέλη της Επιτροπής⁶– εποπτεύεται και χρηματοδοτείται από το Υπουργείο.⁷ Παρά τα τυπικά εχέγγυα της ανεξαρτησίας της Αρχής και

4 Βλ. άρθρο 2 § 1α, 5 π.δ. 85/2013.

5 Όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 § 1 του ν. 4076/2012.

6 Βλ. άρθρο 8 § 2 ν. 3374/2005.

7 Βλ. άρθρο 10 § 1 ν. 3374/2005.

του ελέγχου μόνο της νομιμότητας των πράξεών της, υφίσταται έντονα ο κίνδυνος να μετατραπεί η Επιτροπή, αλλά και τα λοιπά όργανα αξιολόγησης, σε απλούς διαβιβαστές των υπουργικών εντολών, παρακάμπτοντας τα θεσμικά ακαδημαϊκά όργανα και την συνταγματικά κατοχυρωμένη πανεπιστημιακή αυτονομία.

Επίσης, τονίζεται από κάποιους ότι όχι μόνο η συμμετοχή των φοιτητών είναι εξαιρετικά έμμεση και μονοσήμαντη,⁸ καθώς αγνοούνται θεσμοποιημένα συλλογικά τους όργανα, όπως το Διοικητικό Συμβούλιο και η Γενική Συνέλευση του Φοιτητικού Συλλόγου, αλλά και ότι οι εν λόγω διατάξεις δεν εφαρμόζονται ή, εάν εφαρμόζονται, αυτό γίνεται με άκρα μυστικότητα και αδιαφάνεια.

3. Καταληκτικές σκέψεις

Υπό το φως των προαναφερθέντων, είναι θεμιτό:

α) να προστεθούν στην στατιστική ανάλυση και να αναγράφονται εφ' εξής ως θετικά κριτήρια αξιολόγησης:

- η ανάπτυξη της κριτικής αμφισβήτησης εντός του γνωστικού πεδίου της νομικής επιστήμης.
- η χαλάρωση του ρυθμού των σπουδών.
- ο περιορισμός της καθηγητικής αυθαιρεσίας.
- η ύπαρξη και διεύρυνση των δωρεάν παροχών.
- η διατήρηση της ενότητας των νομικών σπουδών.

β) να καταστούν περισσότερο δημοκρατικές, διαφανείς και συνδεδεμένες με τους φοιτητές οι εργασίες της Επιτροπής.

Με τιμή,

Ιάσων Κουτούφαρης-Μαλανδρίνος
Τμήμα Νομικής της Σχολής Ν.Ο.Π.Ε.
ζ' εξάμηνο

8 Βλ. άρθρο 2 § 4 ν. 3374/2005· άρθρο 5 § 2 ν. 3374/2005· άρθρο 11 § δ, ε ν. 3374/2005.